

Achtergrond informatie

De diepte in over Straatintimidatie en slachtofferhulp

Deze achtergrondinformatie dient (samen met de podcastaflevering Straatintimidatie en slachtofferhulp) als voorbereiding voor de sessie met je collega's.¹

Casus uit de podcast

In de podcast spreekt Frederique over haar ervaring toen ze werd belaagd in de openbare ruimte, een vorm van ernstige straatintimidatie. Zo vertelt ze dat twee jongens haar vroegen of ze een jongen of een meisje was. Toen ze dat niet wilde vertellen, werd ze meerdere malen geslagen. Haar verhaal ging viraal en ze ontving veel steun van haar omgeving. Haar pijn lag echter in dat ze een tijdje veel leuke dingen niet kon doen, verder wil ze vooral doorgaan en het incident achter haar laten. Wel hoopt Frederique dat de plegers: “bewust er van zijn en dat geweld absoluut niet de bedoeling is.” Ze vindt echter dat haar plegers geen harde straffen verdienen, maar dat bewustwording belangrijker is. Volgens haar zou het helpen als bij seksuele voorlichting meer aandacht komt over gender- en seksuele diversiteit en dat er meer bewustwording komt over de impact van dit geweld.

Slachtofferadvocaat Alex:

spreekt in de podcast over hoe je als advocaat, maar ook als politieprofessional of hulpverlener,

slachtoffers van straatintimidatie kan ondersteunen. ‘Oordeelloos luisteren’ naar het slachtoffer is hierbij belangrijk, zo kaart Alex aan: “Soms geven mensen de verkeerde reacties (...) waardoor iemand zich opnieuw slachtoffer voelt, dit keer door de reactie van hun omgeving of van strafrechtprofessionals. Het is dus belangrijk dat de omgeving oordeelloos luistert en zo veel mogelijk rekening houdt met de behoeften van het slachtoffer”. Daarbij vertelt hij dat het belangrijk is om te focussen op positieve bekrachtiging waarin je duidelijk maakt wat de slachtoffer goed heeft gedaan in een situatie, want “dat kan echt iemand weer in diens kracht zetten en de hersteltijd verkorten”, aldus Alex. Net als Frédérique benadrukt Alex dat “een deel van de oplossing zit in het gesprek aangaan over gender en seksuele diversiteit, bijvoorbeeld bij seksuele voorlichting, en niet alleen maar in de harde repressieve aanpak”. Zo is volgens Alex plegers in detentie zetten niet altijd de gewenste aanpak voor preventie, aangezien detentie niet de recidive kans verlaagt, maar vaak verhoogt. Voor hem zijn daarom leerinterventies waar plegers iets van leren, zoals werkstraffen, effectiever ter preventie van straatintimidatie en andere delicten. Kortom, voor strafrechtprofessionals is het belangrijk om oordeelloos te luisteren naar slachtoffers, maar ook om goed te kijken naar de juiste straffen. Hierbij is een harde repressieve aanpak dus niet altijd gewenst.

¹ De quotes van de casusomschrijvingen zijn geparafraseerd ten behoeve van de teamtool.

² Fischer, T., & Prado, N. (2017). Seksuele straatintimidatie in Rotterdam.

Meer informatie over straatintimidatie

Iedereen hoort zich veilig en ongehinderd te kunnen voelen op straat. Straatintimidatie maakt dit soms onmogelijk. Met straatintimidatie worden seksuele uitlatingen of gedragingen bedoeld die het slachtoffer kunnen irriteren, kwetsen, beledigen, bedreigen of die iemands gevoel van persoonlijke vrijheid kunnen beperken.² Straatintimidatie kan bijvoorbeeld zijn dat iemand wordt nageroepen op straat of wordt achtervolgd. Vrouwen zijn vaker dan mannen slachtoffer van straatintimidatie en een grote groep vrouwen ondervindt last van straatintimidatie. Zo blijkt dat 2 op de 3 vrouwen tussen 12-25 wordt lastiggevalen op straat en 1 op 3 mannen. Deze percentages liggen nog hoger onder jonge vrouwen en LHBTI+ personen.³

Straatintimidatie kan gezien worden als een van de meest voorkomende vormen van gendergerelateerd geweld (GGG) tegen vrouwen.⁴ Straatintimidatie komt zelfs zo vaak voor dat het genormaliseerd is: veel vrouwen zijn zich niet bewust van welke impact het op hen heeft. Maar vraag eens aan mannen en vrouwen (of jongens en meisjes) aan de dingen die ze doen om zichzelf veilig te houden als ze naar buiten gaan, en de impact wordt meteen duidelijk.

Er zijn verschillende gevolgen voor de slachtoffers van straatintimidatie, zoals een gevoel van onveiligheid en een negatieve invloed op het

mentale welzijn.⁵ Daarbij passen veel vrouwen hun gedrag aan: ze durven bijvoorbeeld niet alleen over straat, gaan zich anders kleden, of houden de telefoon of sleutels in de hand om voorbereid te zijn op onveilige situaties. Slachtoffers van straatintimidatie (met name vrouwen maar ook LHBTI+ personen) worden dus beperkt in het gebruik van de openbare ruimte.⁶ Uit Nederlands onderzoek blijkt dat slachtoffers van straatintimidatie vaak een gevoel van onveiligheid ervaren op straat. Zo blijkt dat een derde van de vrouwen die nagefloten of nagesist wordt zich hierdoor onveilig of bang voelt. De helft van de vrouwen voelt zich onveilig wanneer ze worden nageroepen op straat. Het achternagelopen of achtervolgd worden door iemand wordt als meest bedreigend gezien, 85% van de vrouwen die dat meemaakt, voelt zich hierna onveilig. Bij mannen heeft straatintimidatie minder impact. Zo voelt bijvoorbeeld 43 procent van de mannen zich onveilig of bang wanneer ze achtervolgd worden.⁷ Onderzoek naar straatintimidatie in Den Haag laat zien dat voornamelijk mannen plegers zijn van straatintimidatie.⁸

De openbare ruimte behoort veilig en inclusief te zijn. Hiervoor is het nodig om straatintimidatie aan te pakken. Het is echter lastig voor politie en handhavers om op straatintimidatie te handhaven en momenteel is straatintimidatie ook niet strafbaar. Daarom is het belangrijk om op preventieve wijze straatintimidatie aan te pakken. Hieronder vind je tips & tricks hoe je als professional kan bijdragen aan de preventie van straatintimidatie.

² Fischer, T., & Prado, N. (2017). Seksuele straatintimidatie in Rotterdam.

³ CBS. (2022). Twee op de drie jonge vrouwen lastiggevalen op straat. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/05/twee-op-de-drie-jonge-vrouwen-lastiggevalen-op-straat> - Zie ook: gemeente Amsterdam. (2018). Straatintimidatie Amsterdam Factsheet 2018 Onderzoek, Informatie en Statistiek. - I&O Research. (2021). Onderzoek straatintimidatie in Den Haag.

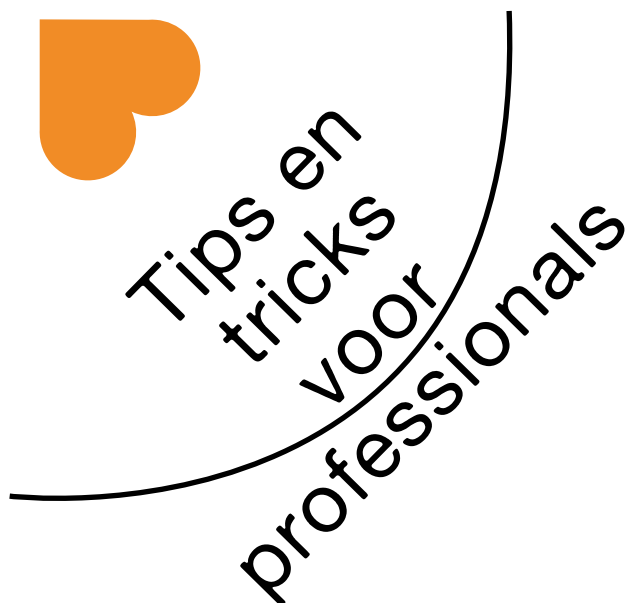
⁴ Met GGG wordt geweld dat plaatsvindt op grond van geslacht, genderidentiteit, seksuele oriëntatie en genderexpressie wordt bedoeld. Zie ook: Vera-Gray, F. (2016). Men's stranger intrusions: Rethinking street harassment. *Women's Studies International Forum*, 58, 9–17. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2016.04.001>

⁵ Fischer, T., & Prado, N. (2017). Seksuele straatintimidatie in Rotterdam.

⁶ Nikitin, C. (2016). How Can Placemaking Help Create Safer Cities for Women? Project for Public Spaces. <https://www.pps.org/article/un-women-forum>

⁷ CBS. (2022). Twee op de drie jonge vrouwen lastiggevalen op straat. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/05/twee-op-de-drie-jonge-vrouwen-lastiggevalen-op-straat>

⁸ I&O Research. (2021). Onderzoek straatintimidatie in Den Haag.

Bij de bestrijding van straatintimidatie is het voor jou als professional die bijvoorbeeld in de handhaving of met jongeren werkt belangrijk om op een gendersensitieve manier aan de slag te gaan. Bij een gendersensitieve aanpak wordt er rekening gehouden met de impact van schadelijke traditionele opvattingen over hoe vrouwen en mannen zich horen te gedragen. Je daagt deze traditionele opvattingen uit - en biedt jongeren er andere, gezonde opvattingen voor in de plaats. Deze tips en tricks geven aan hoe je op gendersensitieve manier kan werken aan de preventie van straatintimidatie

Voorkom victimblaming: Bij straatintimidatie komt victimblaming heel veel voor. Bij victimblaming wordt de verantwoordelijkheid van de pleger naar het slachtoffer verschoven. Bijvoorbeeld door te vragen naar wat het slachtoffer aan had. Dit heeft een grote impact op slachtoffers, die vaak zichzelf de schuld gaan geven. Benadruk, als handhaver of andere professional, dat straatintimidatie iedereen kan overkomen en dat iemand er nooit schuld aan heeft om geïntimideerd te worden.

Zorg voor bewustwording van het probleem: Zorg dat iedereen beseft dat dit een probleem is. Een mooie manier om het gesprek op gang te brengen is door aan zowel meisjes als jongens te vragen wat ze doen om zichzelf veilig te houden als ze de straat op gaan. Mannen en jongens onderschatten hoe vaak meisjes en vrouwen worden geïntimideerd en aangesproken op straat.

Leer jongeren over het herkennen van wensen en grenzen: Benadruk dat het belangrijk is om te vragen naar de wensen en grenzen van de ander en hiernaar te handelen. Als je een gesprek met iemand begint, moet je hiermee stoppen als iemand 'nee' zegt of op een andere manier duidelijk maakt dat ze een gesprek wil beëindigen. Maak geen seksueel getinte opmerkingen of gebruik geen denigrerende taal ('schatje' of 'lekker ding') tegen onbekende vrouwen of meisjes.⁶

Maak jongeren bewust dat ze straatintimidatie kunnen melden: Des te vaker straatintimidatie gemeld wordt, des te meer wordt de samenleving zich bewust van het probleem. Het kan de politie ook helpen om te weten waar straatintimidatie vaker voorkomt.

Bespreek negatieve stereotypen: Het is belangrijk om negatieve stereotypen die jongens mogelijk hebben niet alleen te benoemen, maar ook kritisch te bespreken. Anders blijft de boodschap van het negatieve stereotype bij de jongens hangen. Zo'n stereotype is bijvoorbeeld voor jongens: 'een jongen huilt niet' of voor meisjes: 'een meisje met veel seksuele ervaring is een slet'. Vraag door of hetzelfde geldt voor een jongen als voor een meisje en of dat eerlijk is.

Richt je niet alleen op vrouwen maar ook op mannen: Er zijn veel initiatieven om meisjes en vrouwen weerbaarder te maken, bijvoorbeeld voor straatintimidatie. Dat is belangrijk, maar er wordt nog te weinig met jongens en mannen gewerkt.

⁶ Rutgers. (n.d.). Handreiking: sekse, gender & seksuele diversiteit. <https://seksuelevorming.nl/wp-content/uploads/2021/08/handreiking-sekse-gender-en-seksuele-diversiteit.pdf> & Pizmony-Levy, O. (2018). The 2018 Dutch National School Climate Survey report. 1-54. <https://www.coc.nl/wp-content/uploads/2018/12/The-2018-Dutch-National-School-Climate-Survey-Report.pdf>

Terwijl het bij deze groep belangrijk is om de normen te veranderen. Als jongens en mannen weggomen met straatintimidatie leren zij dat grensoverschrijdend gedrag blijkbaar oké is. Het is dus juist belangrijk om in deze groep de norm te veranderen. Daarnaast kunnen mannen en jongens een rol spelen bij het elkaar aanspreken op straatintimidatie. Ga het gesprek aan als je het vermoeden hebt dat iemand pleger is.

Informatie en interventies:

- Onderzoeken en cijfers over straatintimidatie
<https://straatintimidatie.nl/onderzoeken/>
- Meldpunt straatintimidatie:
<meld.nl/straatintimidatie>
- Training het G-woord aandacht voor gender om geweld te voorkomen: <https://act4respect.nl/agenda/het-g-woord-aandacht-voor-gender-om-geweld-te-voorkomen/>
- Training over het herkennen van wensen en grenzen voor jongeren: <https://shop.rutgers.nl/nl/webwinkel/make-a-move/55120>
- Imagine Toolkit voor het betrekken van jonge mannen ter preventie van seksueel geweld:
<https://www.emancipator.nl/wp-content/uploads/2018/06/IMAGINE-Toolkit-EN.pdf>
- Of boek een workshop:
<https://www.emancipator.nl/imagine/>

